

Bemannet de

UBEMANNET: I dokumentarfilmen *Unmanned* viser Robert Greenwald hvordan Barack Obama og USAs dronekriger rammer sivile i Afghanistan og Pakistan. ILL: UNMANNED

En fordel ved privatisering og kommersialisering av det kommunale kinotilbudet, er at det åpner nisjer for andre aktører. Nå skal dokumentarfilmene inn i eget hus.

LANSERING. Her er et eksempel på hvordan ny, samfunnskritisk film kan bli aktuell i en gammel kinosal i Norge:

I slutten av oktober ble dokumentaren *Unmanned: America's Drone Wars* av Robert Greenwald lansert i USA. Filmen tar for seg USAs økende dronekrigføring i Pakistan og Afghanistan, som en del av «krigen mot terror». Filmen dokumenterer flere droneangrep som skal ha drept terrorister, men som snarere viser at det er uskyldige sivile som har vært ofre for angrepene.

Allerede i midten av november kunne Oslo Dokumentarkino vise *Unmanned* på Litteraturhuset – med et debattpanel bestående av Cecilie Hellestveit, Rune Ottesen og Terje Skaufjord. Det skjedde rett etter at denne dokumentarkinoen feiret

10-årsjubileum, med visning av dokumentarfilmen *Dirty Wars* (Rowley og Scahill, 2013) for en fullsatt sal på Kunstnerens Hus. Oslo Dokumentarkino, som er støttet av Fritt Ord, Oslo kommune og Norsk filminstitutt, viser vanligvis filmene sine på Parkteatret Scene på Grünerløkka. Ny Tid møter initiativtaker og primus motor Ketil Magnussen for et intervju etter en jubileumsfull høst.

– *Hva er du mest fornøyd med i dag?*

– Jeg er veldig fornøyd med at Oslo Dokumentarkino lever i beste velgående etter ti år. Det er svært givende og interessant å jobbe med et medium som fyller en så viktig rolle med hensyn til å spre informasjon og skape nødvendige perspektiver på hva som skjer rundt oss. Mens TV-kanaler over

hele verden bygger ned sin kapasitet til å drive undersøkende journalistikk, og i stor grad har gitt opp å gjøre noe annet enn å rapportere enkelthendelser, har dokumentarfilmen vokst fram til å bli det viktigste mediet for dyptgående, reflekterende, debattskapende og undersøkende reportasjer, svarer Magnussen.

En framtrødende side ved disse visningene er debattene i etterkant. Ketil forteller at han samarbeider med mange organisasjoner, og samtidig passer på å utnytte situasjonen når utenlandske eksperter er på besøk, for å involvere dem i debatter. Et eksempel på dette er kanadiere som har kommet hit for å delta på generalforsamlingene til Cermaq, Marine Harvest eller Statoil, for å protestere mot hvordan de

ubemannede

driver sin virksomhet i Canada, med store negative konsekvenser for miljø og mennesker. Han presiserer at de norske selskapene alltid har vært invitert til å svare for seg, sammen med myndighetene, men at de nesten aldri stiller opp.

– *Hvordan har dokumentarfilmer generelt forandret seg i løpet av disse ti årene?*

– Dokumentarfilmen har hatt en økende popularitet, og det henger sammen med følelsen av at nyhetsmediene generelt har en manglende evne til å ta opp viktige saker, sammen med store kontroversielle og splittende hendelser som krigene i Afghanistan og Irak og hele konseptet med krigen mot terror. I tillegg til at verdensøkonomien i rask tempo går mot en splittelse mellom et fåtall superrike og et flertall fattige, og at media synes dårlig skikket til å formidle alvoret i klimakrisen. Alt dette har skapt et åpent rom for dokumentarfilmer, samtidig som filmskaperne selv har omdefinert hva en dokumentarfilm er, slik at den nå er blitt utvidet til å kunne være både journalistisk, aktivistisk og kunstner-

risk, sier Magnussen.

Konspirasjonsanklager

Samtidig knytter det seg en viss usikkerhet til objektiviteten i noen av disse filmene, fordi de teoretisk sett kan manipulere både med følelser og fakta. Et litt aparte eksempel er *Loose Change* (Avery, 2005), en svært omstridt film som setter spørsmålsteget ved den offisielle versjonen av hendelsene i USA den 11. september 2011.

Oslo Dokumentarkino fikk kritikk for å vise denne filmen, som er blitt kalt både konspiratorisk og direkte løgnaktig.

– *Viser ikke de tilsynelatende overbevisende argumentene i denne filmen at dokumentarfilmer generelt har et forførende element, og ikke nødvendigvis alltid er sannhetssøkende? Er dette en utfordring for deg?*

– Dette er et veldig interessant spørsmål, fordi det åpner opp for å tenke litt over

hva som er propaganda og hva som er tan-

«Mens tv-kanaler bygges ned, har dokumentarfilmen vokst fram til å bli det viktigste mediet for dyptgående og debattskapende reportasjer.»

**Ketil Magnussen,
Oslo Dokumentarkino**

kevekkende og provoserende i positiv forstand. I denne filmen påstås det egentlig ikke direkte at amerikanske myndigheter sto bak terrorhandlingene, men filmen har fått stempelet «konspirasjonsfilm», og det har gjort at mange har en veldig fastlåst oppfatning av hva den egentlig sier. Fordelen med *Loose Change* er at man aldri er i tvil om hva filmskaperne mener, og de prøver ikke å hindre deg i å være i en aktiv diskusjon med filmen. Tvert imot

er argumentasjonsrekkene veldig åpne og transparente, og noen av dem er ganske sterke, mens andre er heller svake. Det er også noe av det som har gjort at filmen er så mye diskutert, sier Magnussen.

Han mener at begrepet «konspirasjonsteori» altfor lett får feste seg til all mulig kritikk av maktinstitusjoner i samfunnet, om det så er kritikk av motivene bak krig, tortur, finanskriser eller annet overdrevet

«Verdensøkonomien går i raskt tempo mot en splittelse mellom et fåtall superrike og et flertall fattige.»

**Ketil Magnussen,
Oslo Dokumentarkino**

profittjag som går ut over mange menneskers liv og levebrød.

– Vi må lære oss å skille mellom interessant og uinteressant kritikk, mellom interessante og uinteressante argumenter. Jeg tror den beste måten å være sannhetssøkende på, er å invitere folk til å diskutere åpent og ærlig, med logiske og transparente resonneringer, og jeg mener at *Loose Change* faller godt innenfor denne kategorien.

Anbefalingsfilmene

Oslo Dokumentarkino synes å ha sin berettigelse, også i tråd med Magnussens argumenter om de tradisjonelle mediens begrensninger. Kinoen tilbyr en rekke debatter om temaer som sjelden belyses i vanlige kanaler, og listen over filmer som kun er blitt vist her, er etter hvert blitt veldig

LEDER: Ketil Magnussen leder Oslo dokumentarkino, som feirer tiårsjubileum.

lang. Vi spør dokumentarkinolederen om å peke ut et par av hans egne favoritter fra disse ti årene.

– Det får først bli *The Redemption of General Butt Naked* (Strauss og Anastasion, 2011), en film som følger en tidligere krigsherre i Liberia som selv innrømmer skyld i

titusenvis av drap og lemlestelser. Nå har han gjenskapt seg selv som en evangelisk kristen predikant som søker tilgivelse hos sine ofre. Filmen gir et dybdeblick i problemstillingen om

hva som er viktigst av fred eller rettferdighet – for i noen situasjoner er det virkelig nødvendig med et valg. Dernest blir det *The Law in These Parts* (Alexandrowicz, 2011), som består av intervjuer med israelske jurister som har tjenestegjort i israelsk høyesterett eller i militære domstoler i de okkuperte områdene. Film-skaperen stiller intervjuobjektene sine svært grundige spørsmål om prinsipielle ting og om konkrete saker de selv har vært involvert i. Til grunn ligger det store dilemmaet: Hvordan kan man hevde å ha en rettsstat når man opererer med forskjellige lover for mennesker i det samme området?

– Til slutt vil jeg nevne *No End in Sight* (Ferguson, 2007), filmen som i 2007 rullet opp inkompetansen som omgav den amerikanske okkupasjonen av Irak og som langt på vei forklarte hvorfor det gikk så fullstendig galt. Filmen skapte store overskrifter og definerte debatten både i USA og Europa etterpå. Denne filmen er et godt eksempel på at dokumentarfilmer kan være «breaking news», svarer Magnussen.

Åpner hus

Driften av Oslo Dokumentarkino har også ført til etablering av den årlige festivalen *Human Rights, Human Wrongs*, der det settes fokus på menneskerettigheter. I 2012 fikk festivalen besøk av amerikaneren Gene Sharp, som er blitt nominert til Nobels fredspris for sine teorier om ikkevold. Han forklarte hvordan ikke-voldelige me-

SKITTEN KRIG: Dirty Wars ble vist av Oslo Dokumentarkino i oktober.

toder kan være et langt mer effektivt virkemiddel enn voldelige operasjoner, bare de benyttes på riktig måte.

Oslo Dokumentarkino samarbeider med nå også med Kompani Camping, filmdis-

«Jeg tror den beste måten å være sannhetssøkende på, er å invitere folk til å diskutere åpent, med transparente resonneringer.»

**Ketil Magnussen,
Oslo Dokumentarkino**

tributøren Arthaus og Film fra Sør om å etablere et nytt hus i Oslo som skal romme både en dokumentarkino og en scene for dokumentarteater, i tillegg til en kino for kvalitetsfilm av den typen Arthaus og Film fra Sør jobber med. Mens Ketil beskriver tilværelsen inntil nå som temmelig usikker, der han og medarbeiderne nærmest har levd fra hånd til munn, så håper han dette husprosjektet vil sørge for litt tryggere og fastere former for framtida.